

FRICH'S INTERNMAGASIN NR.1

BRUMUNDDAL

WOOD HOTEL BY FRICH'S

WOOD HOTEL
BY FRICH'S HOTEL & SPISERI
BRUMUNDDAL

VERDENSHISTORIE VED MJØSA

Det er skapt historie ved Mjøsa. I løpet av en rekordtid med to års arkitekt arbeid og to års bygging er det skapt et byggverk som er så enestående at det er innført i den berømte The Guinness Book of Records, hvor alle slags rekorder i verden er samlet. Det har vunnet internasjonale priser.

Det er et enestående monument som rager opp over den vesle byen Brumunddal ved øststranden av Mjøsa, Norges største innsjø. Mellom jorder og skoger i Ringsaker kommune, rager det 85,4 meter over bakken. Det er alt kjent, både nasjonalt og internasjonalt som Mjøstårnet, the Tower of Mjøsa.

Men det er ikke bare høyden som gjør byggverket så enestående: Dette er det høyeste hotellet i verden som er reist av god, gammeldags skog og moderne byggemetoder i høyteknologisk forening. Det er i pakt med både den norske regjeringens miljømål og det nye innlandsfylkets. Det fylke består av de gamle Hedmark og Oppland fylkene, med til sammen 400 000 innbyggere, har vedtatte sine egne målsetting om en grønn, bærekraftig utvikling.

Hotellet er nyskapende på flere måter, noe vi vil vise i de følgende sider. Fra våren 2019 vil det rase som et lyst, firkantet fyrtårn, et slags symbol på den grønne satsingen i ett av Norges mest aktive utbyggingsområder, som ligger rundt Mjøsa, men med ringvirkninger langt inn i det nye fylket.

Derfor er Wood Hotel by Frich's ikke bare en unik turistattraksjon, men en del av en næringslivs visjon som vil skape nytt og fornyet liv i lang tid fremover. Husk at tret er et svært holdbart virke. Det er en en langsiktet visjon som skaperne av rekordbygget ser for seg. Det har i høy grad bidratt at politikene har gått inn for prosjektet med stor iver og fart. En annen, viktig målsetting er også oppfylt: Nesten alt materiale som er benyttet er kortreist.

TREET – ET NATURENS VIDUNDER

Det er treet, sammen med entusiastiske og dyktige fagfolk som har gjort Wood Hotel by Frich's, slik det står i dag, og forhåpentligvis vil glede gjester i flere generasjoner. Tre var første byggematerialet mennesket nyttet, ved siden av stein. Det eldste levende treet i dag er nesten 6000 år gammel. Det finnes 12 000 år gamle ruiner av trehus. Vikingene benyttet treet, både til å bygge skip og langhus.

3

Vi mennesker tar treet, av alle slags sorter, som en følge. Vi tenker sjelden over hvilket utrolig skaperverk det er, om det er to eller hundre meter høyt. Det er en vekst som ville gjort vår sivilisasjon umulig, om det ikke fantes.

Under den industrielle revolusjon ble treet nedvurdert. En tid var det forbudt å nytte tre i store bygninger. Stål og betong kom på mote og skapte veldige formuer. Ingen forsket i trets mange overraskende evner, for eksempel at det er like seige og sterkt som stål.

Da klimaforandringen ble akseptert rundt år 2000, kom treet imidlertid i fokus igjen. En av grunnene var at det både slapp ut mindre CO² og bandt store mengder av farlige gasser. I mellomtiden var de menneskeskapt byggverk vokst til skyskrapere. Det ble tvilt om at tre ville utholde de voldsomme påkjenningene størrelsen og voksende stormer som fremtiden ufravikelig vil bringe.

Men ny forskning og teknologi demonstrert for eksempel at treet er i flere tilfelle sterkere enn stål. Det støtter opp om sin egen vekt bedre enn stål og stiller lavere krav til støttekonstruksjoner.

Dette er bare noen av utfordringene som møtte det energiske teamet som satte i gang forskningsarbeid i laboratorier og møtte opp på den nye, svært arbeidsplassen midt i Brumunddal, senteret i Ringsaker kommune 12 kilometer for Hamar i 2017. Det forteller sitt om ingeniørenes og arbeidernes innsats at det stod ferdig, så si på sekundet: Den 1. mars 2019.

ARTHUR BURCHARDT -

TÅRNMESTEREN I BRUMUNDDAL

4 Han kan minne om en kraftig trestamme selv, der han vasser i dyp snø gjennom skogen. Men grantrærne i de store skogene i Ringsaker rager høyt over ham. Smilet i det sterke ansiktet, forteller at han trivs. Og hvorfor skulle han ikke det Han er på vei til å realisere sitt 70 års gamle livs største prosjekt. Det er hans visjon. Grantrærne rundt ham skal bli verdenskjente. De er kjernen i Mjøstårnet som kneiser over skoger og jorder, bare noen kilometer unna. De skal bli verdenskjente, som byggeklosser i verdens høyeste bygg av tre.

Mannen heter Arthur Buchardt og har i mange tiår lansert og gjennomført store ideer og prosjekter i norsk næringsliv, spesielt reiselivet i innlandet. Han har stått bak 21 hoteller. Gjennom hotellutbygging på Hafjell, spilte han en viktig rolle i arrangementet av De olympiske leker i Lillehammerområdet i 1994.

”Men dette er det bare en halvidiot fra Brumunddal som har kunnet funnet på,” ler han. Han er født i Drammen, men etter å oppholdt seg flere steder i Norge, regner han seg som fullblods brumunddøl. Han begynte som rørlegger og er nå en av Norges dristigste gründere og investorer. Han er berømt også for mannen som har bilen som kontor. Han kjører 80 000 kilometer i året.

Hvorfor Mjøstårnet i Brumunddal? Ideen hans er noe langt mer enn å dra turister over Mjøsa. Den er inspirert av verdens ledere som har lovet en ny verden i Kyoto, Rio de Janeiro og Paris. ”Jeg gjorde bare det som politikerne i årevis har lovet. De har undertegnet papirer om en grønn verden. Jeg tok dem alvorlig, samlet de fremste fagfolk og skapte noe håndfast som er et konkret bevis på hva en bærekraftig utvikling kan være.”

Samtidig blir det utviklet ny teknologi og byggeteknikker som kan brukes over hele verden. Politikere snakker og møtes til konferanser, Buchardt handler. Han skal bidra til å virkeliggjøre den norske målsettingen fra Parisavtalen: Norsk reduksjon på 30 prosent av klimagassutslipp på tre år og ble utslippsren rundt 2050.

Et av prinsippene i den bærekraftige visjonen som han har spesielt stolt av å ha virkelig gjort, er ideen om å bruke kortreiste ressurser, alt fra terrassestoler til rammebjelker. Så å si ingenting av de viktigste delene av hotellet kommer ikke fra lenger unna enn noen kilometer. Selvsagt tømmeret, fra Ringsaker, hans egen kommune og som også er den mest skogrike. "Parketten kommer fra 300 meter unna og mye av virket til inventaret er tatt ved en nærliggende skog." Noen av møblene kommer riktignok fra Dokka, noen mil unna og skiferen fra Otta oppe i Gudbrandsdalen.

5

Den tøffe gründeren har alltid ville utrette noe for syke og funksjonshemmede. Han tok i sin tid initiativ til et sykehushotell ved det største krefthospitalet i landet. Nær bunnen av Mjøstårnet glitrer vannet i Norges største badebasseng på 5000 kvm, det er både for konkurransesvømmere og for reumatikere. Arthur Buchardt hadde ikke klart det enorme arbeidspresset uten å ha holdt seg selv i ypperlig form.

Men Buchardt har enda en ambisjon med tårnet. Det skal være et symbol på at næringslivet i innlands-Norge, kan prestere på toppnivå i verden, når forholdene er lagt til rette. Han venter at politikerne følger opp.

Alle som kjenner ham, vet at han er ytterst kostnadebevisst. Han hevder at trehotellet også prismessig kan konkurrere med stål og betong.

"Det aller viktigste i Mjøstårnet, er egentlig ikke materialet, men den utrolig entusiastiske og toppkompetente staben som har skapt det," slår han fast på sin sterke, kontante måte.

SLIK BLE EN VERDENSREKORT TIL

Ikke bare entusiasmen hos Arthur Buchardt plasserte Wood Hotel by Frich's ved stranden i Brumunddal. Foruten å være en rik jordbruksbygd, har Ringsaker kommune en variert og sterk skogindustri. Flaggetskipet er Moelven Brug fra 1859, i dag omskapt til Moelven Industrier, med 3500 ansatte.

Det var derfor naturlig at lederen for byggeprosjektet har vært direktøren for Moelven Industrier, ingeniøren Rune Abrahamsen. Han blir ansett som en av landets fremst brobyggere og andre store trekonstruksjoner. Med tegninger fra Trondheimskonsernet Hent, satte han i gang med å reise giganten på et 24 mål stort område i Brumunddal i 2017. Det tok utrolig nok bare to år og nesten to tusen mennesker å fullføre selve konstruksjonen.

Det har gått med 11 500 trær til bygget, som ble mye høyere enn planlagt, til slutt 85,4 meter. Trevirket er gran, som i 2500 år har vært det mest brukt bygnings-tømmer i Norge. En av grunnene til at den blir foretrukket er at den lettere å forme enn andre treslag. De fleste musikkinstrumenter er laget av gran. Noen har innvendt at det blir fjernet et stort felt skog. Skog er imidlertid fornybar og det er regnet ut at ved å bruke tre i stedet for stål, vil man spare nesten 70 prosent utslipp av kulldioksydgassen CO².

Det er langt fra bare bare dimensjonene som kunne ha skremt rutinerne fagfolk med flere gigantbygg på rullebladet. Utviklingsavdelingen ved Moelven hadde ulike typer treimpregnering, men ikke av slike dimensjoner og med slike utfordringer, ikke minst til å tåle vind og vær. Også på dette feltet ble det satt en kan kalle en verdensrekord. Det dreide seg om teknologi.

Tidligere var prelaminatbjelker blitt satt sammen og testet som modell, før de ble

fraktet til byggestedet. Her tok Abrahamsen og hans folk en sjanse som aldri var gjort i slike dimensjoner. De laget de lange bjelkene direkte på tomten, vel vitende om at det ikke var rom for den minste unøyaktighet. Abrahamsen er så ærlig at han forteller at de måtte skifte ut en bjelke. Men etter å ha arbeidet seg opp i 85 meters høye, var avviket fra bakken 19 millimeter.

Virkningene av storm og vintersno ble målt ved hjelp av verdensledende digitale instrumenter. Det ble laget en hel modell, hvor eksperter kunne teste alle slags belastninger. Tsunamier holdt de for lite sannsynlig på Mjøsa. Noe ble forebygd ganske enkelt ved å runde av hjørnebjelkene i skjelettet i de atten etasjene.

Men en trussel, som ville virke mer skremmende enn kanskje noen annen, var ilden. Tre brenner! Hoteller av betong og stål har skapt katastrofer. Hvordan unngå trebranner?. I dag kan brannekspertene, også ved uavhengige forskningsinstitusjoner, slå fast at Mjøstårnet nærmest er ubrennbart.

Den enkleste måten å forklare brannsikkerheten på er å sammenligne med et leirbål, hvor man legger inn så svære og fuktige stokker at de vil brenne hele natten. Samtidig er materialet så smidig at det skal enorme jordskjelv til for å rokke ved et bygg av Mjøstårnets type.”

Det er utviklingen av høyteknologi som har gjort vidunderet mulig. En av de som har ledet Statens oppsyn med Mjøstårnet, Sverre Tiltnes, uttaler at det som ikke var trodd mulig for bare noen tiår siden, skyldes norsk ingeniørkunst i verdensklasse. Han fremhever Moelven Industrier og sier: ”Uten Moelvens erfaring fra De olympiske leder, Oslo Lufthavn og tallrike avanserte broer, ville ikke ideen blitt virkelighet.

Dette er bare starten på en megatrend. Treet er det eneste fornybare materialet som ikke utstråler grønnhusgasser.”

Rune Abrahamsen og hans folk har innledet en ny æra. Den vil vise seg mer og mer uunnværlig ettersom verdens befolkning øker og ledig plass blir mindre. Da må mennesket opp i høyden.

ET MØNSTER FOR FREMTIDEN

Det var det største oppdagede arkitektfirmaet Voll i Trondheim noensinne hadde fått, og flere ganger underveis måtte de bruke all sin erfaring og fantasi for å løse oppgavene. De hadde heller aldri arbeidet med å sette verdensrekorder før. Arbeidet med Mjøstårnet tok dem fire år. Fra toppen kunne de se hvor tømmeret de skulle omskape til et 85 meter høyt trebygg kom fra. Målsettingen var høy: De skulle skape et symbol på den grønne revolusjonen og vise at trevirke fra lokale skoger kunne bli råstoff til enorme bygninger som kunne vare i minst 200 år. Den totale byggeflaten var 11 500 kvadratmeter. Det skulle romme, foruten 72 rom, 33 leiligheter, festsal og konferanserom.

Ideen var at alle som passerte gjennom Brumunddal skulle se at denne bygningen var laget av tre. Det kunne ta pusten av enhver arkitekt. Utfordringene stod i kø. De skulle sørge for at Mjøsa ikke grov grunnen under bygget. Stormbølgen de så på for seg var tre meter høy. De hevet hotellet fire meter. Først hadde de tenkt seg glassvegger, dekket av en kledning limtre. Voll forkastet forslaget og fortsatte å bruke utelukkende tømmer, bortsett fra mot sjøen for å fange inn utsikten mot Mjøsa. Limtrebjelkene hadde en dimensjon på 60 ganger 60 centimeter, bortsett fra hjørnebjelkene, som målte 1.5 meter.

Hensynet til sikkerhet ga nye utfordringer. Tårnet skulle tåle alle slags påkjenninger og samtidig beholde treets smidighet. Flere nye metoder ble konstruert for å beskytte mennesker og bygninger mot brann. Mjøstårnet er blitt mer brannsikkert enn bygninger av stål og betong. Etter hvert endret hele bygningen form og utseende, bygd på tradisjonell norsk byggeskikk. En trestruktur ble utviklet for å trygge hotellet i vinterstormer og fjerne snøen. Bortsett fra små vinduer og en heis, er det bare tremateriale som kan synes utenfra. Heisturen er i seg selv en attraksjon med fantastisk utsikt over mye av Ringsaker.

Voll-arkitektene uttaler stolt: "Mjøstårnet er ikke noe mønster for enhver stor trebygning. Men brukt på en klok måte kan de sentrale elementer av bygningen vise at det er mulig å bygge, store kompliserte tømmerbygninger. Slik kan vi inspirere andre."

I desember 2018 kunne byggherre Arthur Buchardt ta i mot prisen fra Norwegian Tech Awards da Mjøstårnet vant prisen i kategorien "Building and construction", som ble delt ut for første gang.

KVINNEN SOM LEDER WOOD HOTEL BY FRICH'S

Hun kan nesten se hjem fra toppen av den nye arbeidsplassen. 48 år gamle Kari K. Liberg fra Brøttum, på den andre siden av Mjøsa er den daglige leder for Wood Hotel by Frich's. Hun har de siste årene vært direktør ved Honne Hotel, som også bare ligger noen minutters kjøring unna hjemstedet. Hun passer derfor som hånd i hanske inn i hotellets grunnleggende prinsipp: Kortreist.

Liberg har innehatt en rekke ledende stillinger innen reiseliv og forskning. Hun skal ha ansvaret for 72 rom i Mjøstårnet med rundt tyve ansatte. Strømmen av søknader til jobbene var enorm. De første bookingene var på plass før åpningen. Hun har en arbeidsplass med en utsikt som få andre. Hun sier: "Allerede før vi åpner dørene på Wood Hotel by Frich's har dette vært en fantastisk reise."

Sjefen har sitt klare syn på hvordan hotellet skal drives: Det er en krevende jobb, for gjestene vil bli en sammensatt gruppe, med konferansedeltagere fra inn- og utland, vennegjenger på utflukt, utenlandske bussturister, bryllupsfeiringer og rett og slett familier på middagstur. Hun lover at hotellprisene slett ikke vil ligge i verdenstoppen, men overkommelige for vanlige folk. Den første bookingen ble gjort av Landsforeningen for nyrepasienter. Restaurant og kafe er åpent for alle, om de kommer til fots, i bil eller buss.

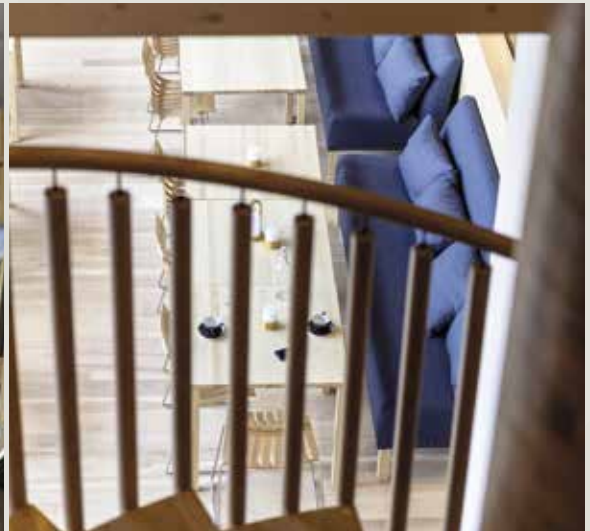
Hun kan love dem alle førsteklasses service i enestående omgivelser, både inne i hotellet og utsikten over Mjøslandskapet.

12

MJØSTÅRNET SOM PIONER FOR TREHOTELL

Ekspertene på hotell og byggemateriale kommer langveisfra for å studere Wood Hotel by Frich´s. Media i flere land har viet det plass. Det meste av norske media har besøkt Brumunddal og gitt det bred omtale. Hotellet er priset som et foregangsprosjekt av ingen ringere enn den verdensberømte amerikanske avisen the New York Times

En enda større anerkjennelse i fagmiljøet, kom også fra USA. Prisen heter the Gold Accolade og er en klasse i the New York Design Awards, i klassen for bygning og konstruksjon.

Stadig flere fagfolk er overbevist om at trevirke og tømmer er fremtidens byggemateriale. Det har en rekke fordeler fremfor andre materialer, som stål og betong, som i lang tid var mest brukt. Tre passer mye bedre inn i den grønne revolusjonen, som vi allerede står midt oppi. Den er bare i begynnelsen.

Dette er noen eksempler på treets fortrinn. Det virker utrolig, men tre er minst like sterkt som stål. Det er lettere og mer smidig og kan brukes til større bygninger. Det er mer brannsikkert. Det kan i svært mange tilfelle produseres lokalt. I forhold til betong har det mye mindre giftig utslipp. Det bruker mindre energi, noe som er av enorm betydning når vi vet at byggebransjen er en av de største globale produsenter av de såkalte "greenhouse-gases," en stor fare for hele kloden. Det er beregnet at tre kan brukes i skyskraperne på minst 150 meter høyde uten å blåse overende. Det vil spare dyrkbare jord. Bygninger av tre kan også gjenbrukes. Prisen er ikke høyere enn for stål og betong. Og det er vakrere enn stål og betong.

Har Brumunddal og Arthur Buchardt gått foran inn i en ny fase i bygningsindustrien. Wood Hotel by Frich´s er et enestående eksempel.

VOLL

Arkitektene bak verdens høyeste trehus

73 87 38 00
firmapost@vollark.no
www.vollark.no

ASKO

– vi forsyner Norge med mat

Regnskap | Lønn | HR
Teknologi | Rådgivning | Bemanning

 AZETS

Vangsvegen 62, Hamar, tlf.: 40 10 40 18 - www.azets.no

Din leverandør av frukt,
grønt, sjømat og vilt

bama
Sjøsøkket

14

 DIPLOM-Is
diplom-is.no

ECOLAB®

Everywhere It Matters.™

friskhms

bedriftshelsetjeneste

Gjensidige

Kontakt oss på 915 03100 eller se gjensidige.no

 HOISTGROUP

info.no@hoistgroup.com | 23 24 37 50 | www.hoistgroup.com

nordic drinks
FREMIDENS DRIKKELØSNINGER | INNLANDET

15

MOELVEN[®]

WOODCON

PCS] Stokke Stål

GK INNEKLIMA

Marexim AS
Olav Ingstadsvei 12, 1351 Rud
Tlf: 67 15 13 27
www.marexim.no

SWECO

Ali
KAFFE

KURERER GRUFF
www.alikaffe.no

GK ELEKTRO

Lillehammer AS • tlf: 61 25 60 50

Leten
Malerverksted as

alt innen maling...

SpareBank
LOM OG SKJÅK

God mat
- god pause!

FRICH'S®
WWW.FRICH.NO

VI TILBYR LADESTASJONER PÅ FØLGENDE STEDER:

FRICH'S®
KAFFE & SPISERI AS
DOMBÅS

PEER GYNT®
HOTEL & SPISERI AS
VINSTRA

FRICH'S®
HOTEL & SPISERI
ALVDAL AS

WOOD HOTEL®
BY FRICH'S HOTEL & SPISERI AS
BRUMUNDAL

TESLA

Fortum
charge
& drive

WWW.FRICH.NO

KORTERE OG RASKERE TIL RESTEN AV VERDEN

Før lå Brumunddal fire timer fra Oslo med bil langs en dårlig vei. Toget tok om lag det samme. Den store revolusjonen som knyttet industri-og jordbruks-senteret til hovedstaden begynte med byggingen av Gardermoen - Oslo lufthavn. Årlig passerer 25 millioner mennesker gjennom den stadig mer moderne flyplassen.

18

Statens Vegvesen gjennomførte et stort veiprojekt som knyttet Gardermoen til E6, hovedveien gjennom Norge på langs. Denne veistrekningen, på 66 kilometer, som endte på Kolomoen i Stange, var en stor forbedring. Men det virkelig store spranget mot Brumunddal begynte fire år senere. Da var veibyggingen overtatt av det nye, statlige selskapet NyeVeier, som siden har utført utvidelsen mot Gudbrandsdalen. Avstanden fra Gardermoen til Brumunddal er langt i underkanten av 100 kilometer. Kjøreturen til normalt 76 minutter, med en hastighet på 110 kilometer på noen strekninger. Både firefelts vei, midttdelere og tunneler sørge for det. Trafikken har økt voldsomt, med en daglig passering av Kolomoen på noe under 20 000 kjøretøy, i nord og sydgående retning. Mjøsbroen over Norges største innsjø, mellom Biri og Moelv bidrar vesentlig til kortere kjøretid nordfra. Avstanden til Lillehammer er 44 kilometer og tar under en halv time.

Men dette er bare begynnelsen, som vil knytte Brumunddal og Wood Hotel by Frich's mye nærmere i tid og avstand, både til Moelv og Gudbrandsdalen. NyeVeier, som nå har ansvaret for nybyggingen, har prosjekter til Øyer og det er anlagt vei med broer og tunneler frem til Sjoa, mellom Kvam og Otta. Det foreligger ytterligere planer, blant annet med Mjøsbru. Brumunddal er i dag knyttet til hovedveinettet med en del av den beste veien i Norge. Wood Hotel by Frich's ligger like ved veien. Det går også en forbedret vei på vestsiden av Mjøsa. Selvsagt finnes det Tesla ladestasjon her, i likhet med på de fleste gjestesteder og parkeringsplasser til Frichs tilbud langs veien, inkludert Dombås, Alvdal og Oppdal.

Det har også skjedd en utvikling innen togtrafikken på Dovrebanen, først og fremst med dobbeltspor sydfra frem til Hamar. Wood Hotel by Frich's har fulgt opp denne moderniseringen på sin måte, i pakt med miljø-satsingen. Fra Brumunddal stasjon til hotellet fører en 400 meter lang tunnel. Det trengs derfor ingen bil for å komme fra Oslo i syd til Trondheim i nord for å bli gjest på hotellet.

I tillegg vil en helt ny brygge ha anløp av verdens eldste hjuldamp, Skibladner hver dag i turistsesongen. Den førte i 2018 om lag 13 000 reisende til en rekke havner ved Mjøsa. Bryggen i Brumunddal vil ligger bare noen få hundre meter fra hotellet.

Wood Hotel by Frich's er derfor ikke bare verdens høyeste trehotell, det er også få hoteller i landet med en mer variert og miljøvennlig atkomst.

Denne plasseringen vil uten tvil ha et enestående tilbud til reisende fra fjern og nær, men også en åpenbar betydning for næringslivet i denne veksttsregionen. En ny tid er på trappene, med nye ideer og knoppsskyting av bedrifter langt utover byen Brumunddal.

Nye Veier bygger 87 km firefelts motorvei med 110 km/t fra Kolomoen i Hedmark til Øyer i Oppland. Hensikten med prosjektet er å sørge for økt trafiksikkerhet, bedre trafikkavvikling og stimulere til vekst og utvikling i Innlandet. Veiprojektet knytter sammen innlandskommunene i Mjøsområdet med nesten 200000 innbyggere til et felles bo- og arbeidsmarked.

Utbyggingen av Kolomoen - Moelv pågår. Første delstrekning fra Kolomoen til Kåterud ved Hamar åpner allerede i oktober 2019. Resten av den 43 kilometer lange strekningen åpner innen utgangen av 2020.

Utbyggingen av E6 Moelv – Lillehammer – Øyer er under planlegging med forventet første byggestart allerede siste halvdel av 2020. Målet er åpning av 44 kilometer firefelts motorvei fra Moelv til Øyer innen utgangen av 2025.

Med firefelts motorvei med 110 km/t vil det ta ca. en time å kjøre fra Gardermoen til Brumunddal. Etter at motorveien er åpnet blir reisetiden fra Brumunddal til Gjøvik og Lillehammer i underkant av 30 minutter.

RUNDREISE I RINGSAKER OG PRØYSENLAND

Det skal ofte bare en eneste bygning til å gjøre et sted verdensberømt. Pisa har sitt tårn og Bilbao sitt Guggenheim museum. Vil Mjøstårnet få den samme betydning for Brumunddal og Mjøsdistriktet?

Men Brumunddal, den nyeste byen ved Mjøsa, med vel 10 000 innbyggere, har mye mer å by på. Den ligger i kommunen Ringsaker, som har 34 000 innbyggere, 120 kilometer nord for Oslo og 70 kilometer fra Norges hurtig voksende og moderne flyplass på Gardermoen.

Hva kan en gjest på Wood Hotel by Frich's oppleve i nær avstand? Ringsaker blir kalt Jordbærlandet, for ingen kommune i landet produserer så mye jordbær. Men som turistmagnet er det ingen attraksjon som kan måle seg med Prøysenhuset på Rudshøgda. Der ble Norges mest berømte trubadur født på et småbruk. I Prøysenhuset er det forestillinger og utstillinger året rundt. Bare julekonserten trekker opp til 8000 mennesker på fire uker. Stedet ligger knapt en mil fra Mjøstårnet.

Verdens eldste hjuldamp, Skiblader, gjør i sommerukene sin daglige rundtur over Mjøsa. Den anløper også Brumunddal, der havnen ligger like nedenfor Mjøstårnet.

Dette er bare noe av det som kan gjøre et opphold her rikt, spennende og variert. Selve byen Brumunddal er nyoppusset, og her blir den stadig mer populære Brumunddaloperaen arrangert. For den historisk interesserte kan Ringsaker tilby en eventyrlig rundtur med utgangspunkt på Stein gård, hvor det finnes 16 helleristninger fra opp til 3000 år tilbake. Med utsikt fra hotellet ligger Helgøya, Mjøsas største øy. Den er en av perlene i en idyllisk tur mellom gårder og vakre skoger. Turen blir kalt "Sommer på Mjøsgårdene."

20

Kommunen har et stort antall av overnattingssteder i ulike nivåer. De er utgangspunkt for gjestenes egne natur- og kulturutflukter.

I sommerukene blir det også dekket opp på Torget med kortreist, lokalt produsert mat av utallige slag, fra solbærsaft til vaktelegg. Skriv opp rettene og dekk opp med dem når du kommer hjem.

Vinteren i Ringsaker kan være kald, men det finnes mange muligheter til å holde varmen. Det ligger et rikt nett av langrennsløyper innover skogene, først og fremst rundt Sjusjøen. Har noen hørt om den store langrennstjernen Ole Ellefsæter? Han kom fra Veldre i Ringsaker og tok olympiske gullmedaljer. Kommunen er også landets største hytteby, med 6500 hytter.

Sommer som vinter bugner det av opplevelser for en gjest i Ringsaker. Alt ligger i rimelig avstand fra Mjøstårnet. Her ligger et vell av opplevelser. Men det største er 85.4 meter høyt og heter Mjøstårnet også på folkemunne, men det offisielle navnet er Wood Hotel by Frich's.

EVENTYRET FRICH

Under den andre verdenskrig ble det vesle tettstedet og trafikknutepunktet Dombås med 400 innbyggere omskapt til en stor by med tusenvis av innflyttere. Det var hovedkvarter for en tysk divisjon og en enorm byggeplass. Men ingen innflytter skulle få en slik betydning for stedet som Olaf Frich. Han var en sjarmerende bamse av en Oslomann som var utdannet baker og hadde seilt som stuert i utenriksfart. Han var en født gründer.

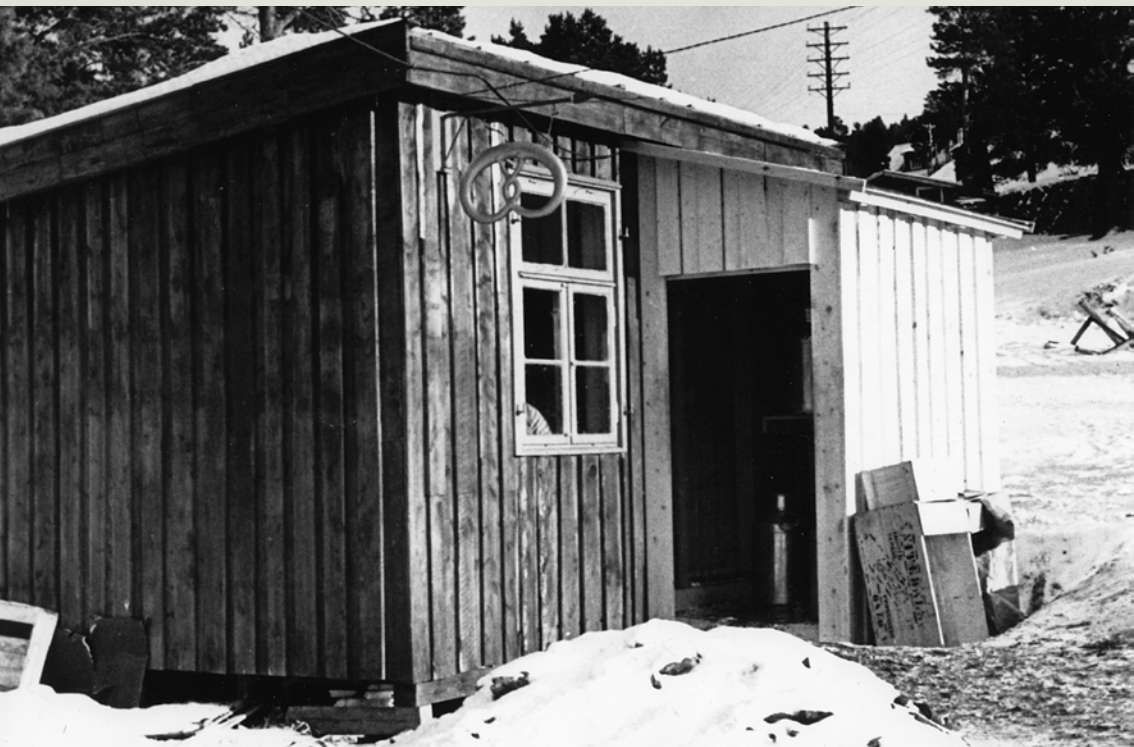
Han kom med en ide som var omtrent like original på Dombås som å selge ullvotter i Sahara: Med en startkapital på tyve kroner begynte han fra 1942 å selge melk i en bondebygd fra et lite skur midt i sentrum. Men snart kom den første utvidelsen. Han begynte å lage konditorvarer i et lite rom bak melkekiosken som ble så populære at han leverte dem i flere bygder og til de tyske soldatene. Så åpnet han en kafe som snart ble den meste populære i området. Den kraftige mannen med den store nesene gikk med et vennlig smil og en stor sigar, rundt i kafeen og skapte en egen atmosfære. De få som arbeidet for ham, forteller at han var en god og streng sjef: "Vi fikk ikke ta pause hvis det var kunder i kafeen. Hville måtte vi gjøre når det var stilt." Ute i hagen bygde han en bowlingbane hvor det krydde av store og små om somrene. Barna elsket ham, for det kunne vanke gratis is, en stor luksus på den tiden.

Da krigen var over fortsatte Frich å utvide. Han kjøpte tyskernes store bakeri, som ble «det beste mellom Oslo og Trondheim,» skrøt bakermesteren. Der bakte de 5000 boller i timen. Han hadde også fjøs med 36 griser og skaffet kjøtt til forretningen.

Hos kommuneledelsen så de på ham med delt sympati, for han var en egenrådig mann som kunne reise nybygg uten tillatelse. Men etter hvert så de gjennom fingrene med

ham; han var i ferd med å bli så betydningsfull for Dombås og fjellbygdene omkring. Han kunne ta raske avgjørelser som noen ganger ikke falt i god jord hos politikerene.

Han forsvant en stund, da konen hans døde, men dukket snart opp igjen og fortsatte ekspansjonen. Dombås var nå blitt et livlig turiststed og tusenvis av reisende stoppet der.

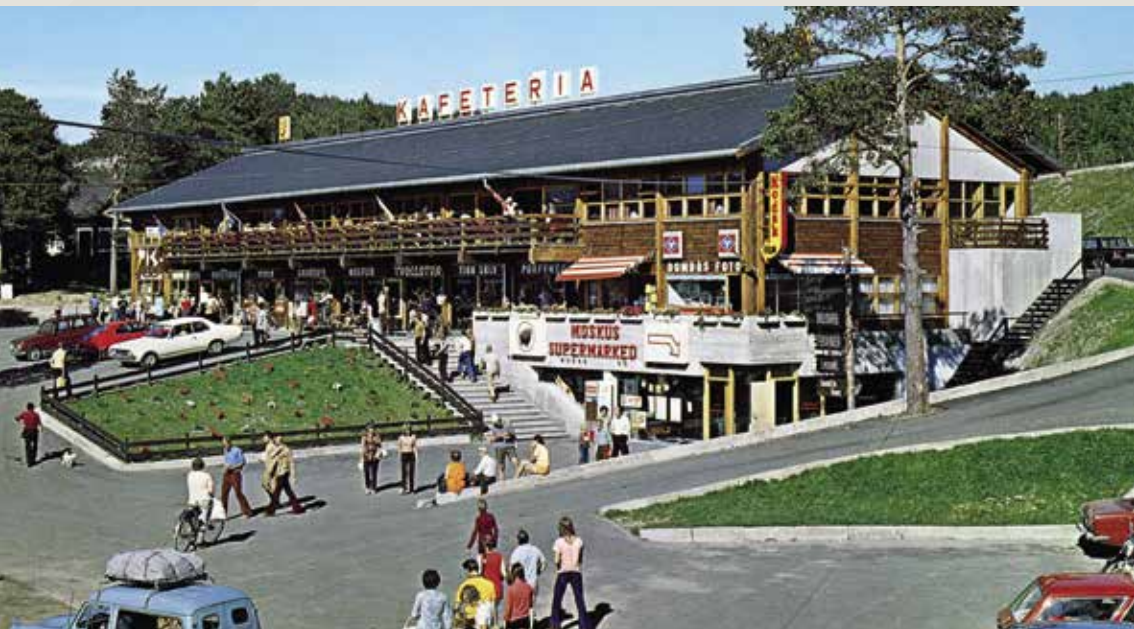

22

Til tross for sjarmen, var Olaf Frich en tilbakeholden mann som snakket lite om seg selv. Da han var 60 år, uttalte han til en journalist: «Jeg gleder meg over utviklingen og fremskrittet, og fryder meg over mine medmenneskers fremgang.» Å lykkes var livsmottoet hans, men ikke for egen vinning. Han kunne ta raske og impulsive avgjørelser. Det stemte ikke alltid med de sindige gudbrandsdølers oppfatning, noe som av og til irriterte ham. Men han mente at de unngikk å dumme seg ut, ved å tenke seg grundig om. Og den etter hvert store arbeidsstokken var enige: «Han var en makeløs arbeidsgiver.»

Bygningene var små og primitive, og virksomheten nå så livlig at han satset på en ny, mye større bygning. Den stod ferdig i 1971. Ideene strømmet på, selv om ikke alle ble realisert.

Ved 60-årsjubileet vanket det uvanlig varme ord fra dovingene. Ingen hadde betyd

så mye for Dombås etter krigen, skrev de. Men de skjønte også at det hadde kostet. Det var den ukuelige optimismen og pågangsmotet som imponerte dem mest. «Det er folk av hans type og dimensjoner som har mot til å ta en sjans og ha styrke til å gjøre en innsats som bygdene og landet har bruk for, «stod det i hyllestbrevet. Da ble hans mer irriterende sider små. En av dem var ganske uvanlig blant dølede: Den rettfremme væremåten.

Utover 1970-tallet skrantet helsen og Olaf Frich død i 1977. Tilbake stod et imponerende monument over hva en mann med ideer og pågangsmot kan skape av en liten trebu.

Nå var bedriften så solid tuftet i lokalsamfunnet, med god økonomi, at virksomheten blomstret videre. Familie-etterkommere overtok. Et stort hopp fremover skjedde rundt tusenårsskiftet, da sønnesønnen Øyvind overtok. Han hadde arvet bestefarens energi og mot og høstet erfaring fra andre deler av reiselivet. Han skapte en ”ny Frich-ide,” som han kalte den. Sentralt i den var kortreist mat og bruk av lokale råvarer. På dette feltet var han en lokal pioner.

Men viktigere var en annen satsing: Frich forstod at det lokale markedet ble for lite og kastet seg inn i markedet for bussturisme. Det krevde stor sakkunnskap og gode medarbeidere. Begge deler sikret han seg.

En stor fordel ved for ham, var muligheten for å bygge opp et kompakt tilbud, ikke minst beliggenheten, med stor parkeringsplass rett utenfor døren til Frichgården. Fremgangen var stor. I 2013 tok han i mot over 1900 busslaster med turister fra hele Europa, Sør-Amerika og, ikke minst Asia. Samtidig spredte han virksomheten til andre tettsteder i fjelldistriktet, som Oppdal og Alvdal, Otta og Rudshøgda. Samme år var omsetningen rundt 100 millioner kroner og arbeidsstokken omkring 200, langt den største hos noen enkeltbedrift i Dovre. I 2019 er omsetningen 150 mill. kroner og har samlet 350 ansatte.

23

Øyvind Frich har samtidig spilt en sentral rolle i å utvikle hele tettstedet Dombås og området omkring. Nå er rundkjøringen i Dombås sentrum den mest trafikkerte i det indre Østland. Han opprettet forøvrig den første ladestasjon for el-bilen Tesla i europa.

Noe som opptar ham sterkt er et tettere samarbeid innen reiselivet i distriktet, særlig Dovre og Lesja. «Vekstmulighetene er store, men vi må arbeide hardere for å skape oss folk med høyere kompetanse,» uttaler han. « I fremtiden vil Dombås trolig være det eneste tettstedet i Gudbrandsdalen som E 6 passerer igjennom. Vi har en gyllen stase til å utvikle turismen. Der har vi ambisjoner om å spille en sentral rolle,» sier den 50 år gamle bedriftslederen, som stadig finner nye veier.

FRICH'S®
WWW.FRICH.NO

HOTELLSJEFEN

24

Øyvind Frich har drevet kafedrift over store deler av innlandet fra hjemstedet på Dombås. Starten var å ta over familiebedriften i 2000 og etter det har det tilkommet 9 ulike spise – og overnattingssteder. Da Arthur Buchardt tok kontakt om å drifte Wood Hotel så var dette å ta ett langt skritt oppover. Det vil bli en krevende oppgave å drifte Wood Hotel, men gjør det folkelig var Arthur Buchardts råd. Wood Hotel er blitt en del av Frich´s Hotel & Spiseri. I prosessen som har vart i mer enn to år har Øyvind deltatt på og fått være en del av bygge prosessen. En interessant og lærerik periode. Mjøstårnet er hederlig omtalt internasjonalt og er for tiden Norges mest kjente byggverk i verden. Det valfarter delegasjoner fra inn og utland for å se på og få informasjon om bygget og hotellet hver uke.

Med bakgrunn i god kunnskap om E6 trafikk, så skal Wood Hotel bli en naturlig plass å stoppe for god mat og god pause for veifarende, og forhåpentligvis en like naturlig plass for lokale gjester fra hele Mjøsregionen å ta sin søndagsmiddag, eller feire alle familiefester. Wood Hotel by Frich´s skal ikke bare være et hotell, men et fyrtårn i Innlandet som det er verdt å besøke – vi er en destinasjon og ikke bare ett hotell. Vi er det grønne skifte i praksis.

Med hurtigludere fra Fortum og Tesla vil det også være naturlig for de som kjører elektrisk å ta sin hvile og nyte Mjøsa og Brumunddal sammen med ett godt måltid. Båtlivet på sommeren håper vi skal yre og den nye Skibladner kaia kan gi muligheter for rundreiser for gjester som få andre kan tilby. Så med rik erfaring fra mange steder i innlandet håper vi på å bli en nykommer med mange inngangsverdier for alle de som planlegger en stopp, eller ett opphold mellom Hamar og Lillehammer, enten du kjører bil, buss eller tog. Når ny E6 er ferdig kan vi også ikle oss tittel som «Airport hotel» selv om det er vel 1 time og 15 minutter unna.

Vi er spente og takknemlige for muligheten som Arthur Buchardt har gitt, og vi håper å gjøre alle som bor i innlandet, og spesielt Ringsaker og Brumunddal stolte av Mjøstårnet og Wood Hotel by Frich´s.

FRICH'S®

WWW.FRICH.NO

Det er gode grunner til at Frich's i Oppdal blir kalt Oppdalsporten blant lokale og veifarende. For når du er her, har du nådd porten til noen av Norges flotteste naturopplevelser.

FRICH'S®

MOTELL & SPISERI
OPPDAL AS

Trondheimsvegen 1220, Fagerhaug
7340 Oppdal
Tlf. +47 72 40 06 40
oppdalsporten@frich.no

Omgitt av rå natur med fjellet Snøhetta som utsikt, er Frichs Vandrehjem på Hjerkinns hus et populært sted å legge middagen og overnattingen for mange, spesielt for naturinteresserte og eventyrere.

FRICH'S®

MOTELL & SPISERI
HJERKINN AS

Hjerkinns hus veien 35
2661 Hjerkinns
Tlf. +47 46 42 01 02
hjerkinns@frich.no

Dombås er mye mer enn en rasteplass mellom Oslo og Trondheim. Dette er et springbrett til noen av de mest fantastiske Norske opplevelsene.

FRICH'S®

KAFE & SPISERI AS
DOMBÅS

Sentralplassen 3 A
2660 Dombås
Tlf. +47 61 24 10 23 / +47 90 09 88 87
dombas@frich.no

Se lyset over Tronfjell, føl roen ved Glomma, der elva sakte smyer seg gjennom landskapet, akkurat der Østerdalen åpner seg opp og gir deg følelsen av frisk luft og frihet. Det er ikke bare dalen som åpner seg. Du møter også åpne dører, gjestfrie mennesker og får muligheten til å se noen av Alvdals særegne attraksjoner.

FRICH'S®

HOTEL & SPISERI
ALVDAL AS

Nord-Østerdalveien 5148
NO-2560 Alvdal
Tlf. +47 62 48 80 00
alvdal@frich.no

Rett ved nye E6 på Vinstra finner du Peer Gynt Hotel & Spiseri bestående av en veikro og 44 flotte og nye hotellrom! Peer Gynt Hotel & Spiseri er perfekt for en hvilepause på vei nord eller sør i Gudbrandsdalen.

PEER GYNT®

HOTEL & SPISERI AS
VINSTRA

Rustvegen 81
2640 Vinstra
Tlf. +47 61 29 67 49
vinstra@frich.no

FRICH'S®

WWW.FRICH.NO

Som en moderne storstue i gammelnorsk arkitektur, ligger GudbrandsGard Hotell med Kvitfjell alpanlegg rett utenfor døren.

GUDBRANDSGARD®
FRICH'S HOTELL & SPISERI
KVITFJELL

Kvitfjellvegen 477,
2634 Fåvang
Tlf. +47 61 24 90 00
booking@hafjellkvitfjell.no

Maihaugen på Lillehammer er et stort friluftsmuseum med over 200 bygninger fra ulike tider, utstillinger og spisesteder.

FRICH'S®
SPISERI MAIHAUGEN AS
LILLEHAMMER

Maihaugvegen 1
2609 Lillehammer
Tlf. +47 48 11 06 00
maihaugen@frich.no

26

Frich's på Rudshøgda er et perfekt sted å legge middagen eller overnattingen ved gjennomreise på E6 i Ringsaker.

FRICH'S®
MOTELL & SPISERI
RUDSHØGDA AS

Rudsvegen 3
2360 Rudshøgda
Tlf. +47 62 35 50 50
rudshogda@frich.no

1. mars 2019 åpner dørene til verdens høyeste trehus. Mjøstårnet troner i himmelhøyde med sine 86 meter over bakken. Tårnet byr på fristende lokale råvarer i hotellets restaurant og fine konferanse- og selskapslokaler.

WOOD HOTEL®
BY FRICH'S HOTEL & SPISERIAS
BRUMUNDDAL

Tårnvegen 55
NO-2380 Brumunddal
Tlf. +47 48 11 02 00

Er du på let etter overnatting i Gudbrandsdalen, eller et sted der du kan arrangere konferanser eller markere store og små familiebegivenheter? På Dale-Gudbrands Gard kan du oppleve moderne komfort og god mat i historiske omgivelser.

DALE — GUDBRANDS GARD
KURS OG KONFERANSEJENTER AS

Hundorpgeilen 12
NO-2642 Sør Fron
Tlf. +47 91 15 89 38
dale-gudbrandsgard@frich.no

FRICH'S®

WWW.FRICH.NO

KAPASITETSOVERSIKT PER STED	Antall rom	Antall Senger	Antall Stoler kro	Veranda	Lastebil parke-ring	Bil parke-ring	Busse parke-ring	Møte-rom	Stoler r-1	Stoler r-2	Stoler r-3	Stoler r-4	Stoler r 3+4	Stoler r 5	Stoler r 6	Stoler r 5 + 6
Frich`s Kafe & Spiseri, Dombås	0	0	300	100	Trailer-park	300	14	4 stk	50	50	50	50				
Frich`s Motel & Spiseri, Oppdal	12	32	140	70	Trailer-park	100	10	3 stk	10	60	45					
Frich`s Hotel & Spiseri Alvdal	37	109	159	70	Trailer-park	200	10	4 stk	66	25	25	25				
Frich`s Motel & Spiseri, Hjerklinn AS	21	94	76	50	Trailer-park	150	5									
Peer Gynt Hotel & Spiseri	44	96	96	70	Trailer-park	300	14	2 stk	90	60						
Dale-Gudbrands Gard Kurs & Konferansesenter	17	38/48	110	100	0	80	5	4 stk	40	30	40	100				
Gudbrands Gard Hotel, Kvitjøll	79	244	160-60-170	250	0	250	5	6 stk	10	10	30	75/50	220			
Frich`s Mathaugen	0	0	100	30	0	150	8	3 stk	30	50	40					
Frich`s Motel & Spiseri Rudshøgda	20	36	100/50	60	Trailer-park	100	10	4 stk	50	80	8	14				
Frich`s Wood Hotel by Frich`s	73	147	120	150	0	150	5	6 stk	40	32	32	46	76	40	40	80/100

WOOD HOTEL

**BY FRICH'S HOTEL & SPISERI
BRUMUNDDAL**

Tårnvegen 55
NO-2380 Brumunddal
Tlf. +47 48 11 02 00

WWW.FRICH.NO